

**ORTA ÖĞRETİM COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEKİ SORUNLARI HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA
(A Survey About The Professional Problems Of
Geography Teachers In The Secondary Education)**

*Dr. Cemalettin ŞAHİN**

ÖZET

Bu çalışmada coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorunları konu edilmiştir. Sorunların tespitine yönelik olarak bir anket hazırlanmış, ve İstanbul'daki 37 ayrı devlet okulunda görevli coğrafya öğretmenlerine uygulanmıştır. Çalışmada söz konusu anketin sonuçlarına yer verilmiştir. Coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorunlarının tespitinde öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiş olması önemlidir. Öğretmenlerin mesleki sorunları incelenirken, aynı zamanda orta öğretim coğrafya öğretiminin de sorunlarına yer verilmiş olacaktır.

ABSTRACT

This study is presented the professional problems of geography teachers, so that a questionnaire was prepared to retain the problems and the survey was applied in 37 different public secondary school in İstanbul. The result of the survey presented in this study. It is priority asking to geography teachers to retain the professional problems of geography teachers. Since examining geography teachers' problems, it will also featured the problems of secondary geography education.

GİRİŞ

Ülkemizin resmi ve özel eğitim-öğretim kurumlarında öğretmen olarak görev yapanlardan biri de coğrafya branş öğretmenleridir. Coğrafya branş öğretmenleri, 1997-1998 öğretim yılından itibaren uygulamaya konan eğitim sistemine göre, orta öğretimde yani liselerde görev yapmaktadır. Ancak ilköğretimin ikinci kademesinde görev yapan coğrafya öğretmenleri mevcut olmakla birlikte, bu öğretmenler yeni uygulamaya göre; coğrafya, tarih ve vatandaşlık konularından oluşan Sosyal Bilgiler dersleri okutmaktadır. Bu nedenle çalışma liselerde görevli coğrafya branş öğretmenlerini kapsamaktadır.

*Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisidir.

Diğer öğretmenler gibi coğrafya öğretmenleri de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tespit edilmiş olan esaslar ve amaçlar doğrultusunda görev yapmakta ve bu esnada çeşitli mesleki sorunlar yaşamaktadır.

Orta öğretim kurumlarında eğitim-öğretim imkanlarının her okulda farklı olması nedeniyle, bundan kaynaklanan farklı sorunlar da söz konusudur. Ancak bunun dışındaki mesleki sorunlar; ders konuları, ders süreleri, derslerin yıllık dağılımı ve ders kitapları gibi sorunlar coğrafya öğretmenlerinin tamamını ilgilendirmektedir. Bu sorunların tespitinde coğrafya öğretmenlerinin vereceği bilgiler önemlidir. Bu nedenle, mesleki sorunların tespiti amacıyla coğrafya öğretmenlerine bir anket uygulanmış ve böylece çok sayıda coğrafya öğretmenin görüşleri alınarak sorunların tespitine çalışılmıştır.¹

Öğretmenlerin mesleki sorunlarının çeşitli sebepleri vardır. Bunlar; orta öğretimde uygulanan coğrafya öğretim programı, öğretmenlik eğitimi alınan kurum, ders araç ve gereçleri, okutulan ders kitapları ve görev yapılan okul gibi çok çeşitli konular mesleki sorunlara neden olmaktadır. Coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorunları aynı zamanda orta öğretim coğrafya öğretiminin de sorunlarıdır. Zira bunlar birbirleriyle doğrudan ilgilidir.

Coğrafya öğretmenlerine mesleki sorunları hakkında çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular sorulmuştur. Ankette yer alan çoktan seçmeli sorularla önceden tespit edilen çeşitli sorunlar hakkında öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Ancak açık uçlu sorular ile özellikle öğretmenler tarafından belirtilecek sorunların tespiti amaçlanmıştır.

Çalışmada coğrafyada veri toplama ve araştırma metotlarından biri olan anket metodu uygulanmıştır. Ankette yer alan sorular hazırlanmadan önce orta öğretimde görevli bir grup coğrafya öğretmeni ile görüşülmüş ve mesleki sorunları hakkında bilgiler alınmıştır. Ayrıca liselerde uygulanan coğrafya ders programları, okutulan ders kitapları ve yıllık planlar da incelenmiş ve elde edilen bilgiler doğrultusunda anket soruları hazırlanmıştır. Bu anketler, 1998-1999 öğretim yılı ikinci yarısında, toplam 985 coğrafya öğretmenin görev yaptığı İstanbul'daki devlet liselerinden 37 ayrı litede, 103 coğrafya öğretmenine

¹ Ankette yer alan soruların, çalışmanın sonunda verilmesi düşünülmüş ancak baskıda karşılaşılan güçlükler nedeniyle verilememiştir.

uygulanmıştır.² Söz konusu ankette, mesleki sorunlara ait sorular yanında, öğretmenlik süresi, mezun oldukları eğitim kurumu ve mezuniyet durumu (lisans, yüksek lisans) gibi, meslekle ilgili kişisel bilgilere yönelik sorular da yer almıştır.

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları eğitim kurumlarına göre dağılımları şöyledir. Öğretmenlerin % 57.2'si fen-edebiyat ve edebiyat fakültesi, % 30'u eğitim fakültesi, % 9.7'si eğitim enstitüsü ve % 2.8'i de yüksek öğretmen okulundan mezundur. Ayrıca % 7.7'si de yüksek lisans seviyesinde eğitim görmüştür. Coğrafya öğretmenlerinin % 46'sı 1-10 yıl, % 34.3'ü 10-20 ve % 19.5'i de 20 yıldan fazla öğretmenlik yapmıştır. Gurubunun ortalama öğretmenlik süresi ise 13.3 yıldır. Ayrıca anket uygulanan coğrafya öğretmenlerinin % 18'i ek iş yapmaktadır.

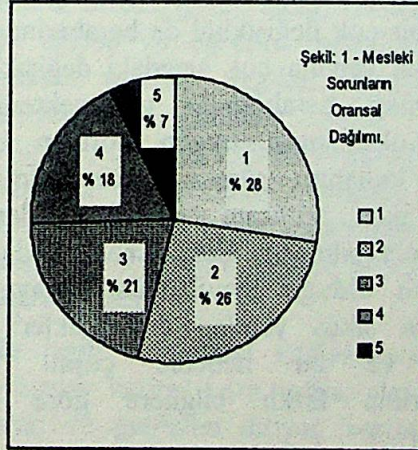
Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları

Çalışmada tespit edilen sorunlar coğrafya branşıyla ilgili olup, coğrafya öğretmenlerinin tamamını ilgilendirmektedir. Ancak ders araç-gereçleri ve ders yükü ile ilgili sorunlar ise araştırmanın yapıldığı İstanbul'da görevli coğrafya öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlardır.

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorunları şu şekilde gruplandırılmıştır.

1 - Coğrafya müfredat programıyla ilgili sorunlar.

2 - Yüksek öğretimde almış olduğu coğrafya eğitimiyle, orta öğretim coğrafya müfredat programları arasındaki

²Coğrafya öğretmeni sayısı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Bilgi-İşlem Bürosu'ndan alınmıştır. Çalışmada, anketin uygulanmasında yardımlarını gördüğüm Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine teşekkür ederim..

uyumsuzluktan ileri gelen sorunlar.

- 3 - Ders araç ve gereçleriyle ilgili sorunlar.
- 4 - Ders kitaplarıyla ilgili sorunlar.
- 5 - Diğer sorunlar (Şekil: 1).

Coğrafya Müfredat Programıyla İlgili Sorunlar: Orta öğretim coğrafya müfredat programıyla ilgili çeşitli sorunlar mevcuttur. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre en önemli mesleki sorun, müfredat programıyla ilgili sorunlardır. Zira araştırma sonuçlarına göre coğrafya öğretmenlerin % 51.1'i bu konuda çeşitli sorunlar olduğunu belirtmektedir. Nitekim geçmişte de coğrafya müfredat programında önemli sorunlar olduğu bilinmektedir.³ Coğrafya öğretmenlerine göre programla ilgili başlıca sorunlar; derslere ayrılan süre, derslerin sınıflara göre dağılımı ve ders içerikleri konularında yoğunlaşmaktadır. Özellikle lise birinci sınıflarda derse ayrılan sürenin yetersiz oluşu önemli sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

Coğrafya müfredat programında yapılan her değişiklik ders kitapları, ders saatleri ve derslerin sınıflara göre dağılımı gibi çeşitli konularda bir çok değişikliği de beraberinde getirmektedir. Programlarda birbiri ardına yapılan çok sayıdaki değişiklik sorunları gidermek yerine yeni sorunları beraberinde getirmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okutulması uygun görülen bir coğrafya ders kitabının öngörülen kullanım süresi henüz bitmeden, yani kitap okullarda kullanımda iken, program değişmiş ve ders kitabında ve dersin adında değişiklikler yapılmıştır. Bunun sonucunda dersin adı ile ders kitabının adının farklı olduğu uygulamalar ortaya çıkmıştır. Ayrıca müfredat programında sıkça yapılan değişiklikleri ders öğretmeni dahi takip edememiş ve bu nedenle çeşitli liselerde görevli coğrafya öğretmenlerinin farklı bilgilere göre yıllık planlar hazırladıkları görülmüştür.

³ Doğanay, H. 1989 - Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları. AKDİTYK Coğrafya Arş. Derg. Sayı: 1, s.7-24, 1989, Ankara.

Yüksek Öğretim İle Orta Öğretim Coğrafya Programları Arasındaki Uyumsuzluktan Kaynaklanan Sorunlar: Coğrafya öğretmenlerinin öğretmen yetiştiren kurumlarında almış oldukları coğrafya eğitimi ile orta öğretimde uygulanan coğrafya müfredat programları arasında önemli farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle de yükseköğretimde edinilen bir kısım mesleki bilgilerin orta öğretimde, diğer bir ifadeyle öğretmenlikte kullanılır nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum coğrafya öğretmenlerince önemli bir sorun olarak belirtilmekte ve öğretmenlerinin meslekle ilgili sorunları arasında ikinci sırada gelmektedir. Nitekim coğrafya öğretmenlerinin % 49.5'i bu konunun sorun olduğu görüşündedir. Özellikle de mesleğin ilk yıllarında bunun daha önemli bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus yüksek öğretimde alınan mesleki eğitim ile öğretmenden beklenen, okutması istenen coğrafya dersleri arasındaki uyumsuzluktur.

Doğanay'a göre; ülkemizde coğrafi düşüncede metodoloji sorunu yüksek öğretimde etraflı bir şekilde araştırılmış, ancak orta öğretimde niçin ve hangi ilkelere bağlı kalınarak coğrafya eğitimi yapılır konusunda herhangi bir görüş belirtilmemiştir. Coğrafya eğitimi mezunları daha çok orta öğretimde coğrafya öğretmeni olarak görev aldığı halde, akademik platformda uygulanan coğrafya eğitim ve öğretim metotlarının büyük çoğunluğu orta öğretimde uygulanır nitelikte değildir. Ayrıca coğrafya öğretmeni adaylarını üniversitelerimizde bilimsel olarak doludizgin yetiştirirken, bu bilimin orta öğretimde özel öğretim metotları eğitim biliminin ilkelerine göre öğretilmesi zorunluluğu üzerinde, akademik coğrafyacılara hemen hiç durmamış yada çok az yer vermiştir.⁴ Konuyla ilgili olarak belirtilen bu görüşler, coğrafya öğretmenleri tarafından ifade edilen sorunlar ile benzerlik göstermektedir.

Ders Araç-Gereçleriyle İlgili Sorunlar: Coğrafya derslerinde diğer sosyal bilimlerden farklı olarak harita, küre, atlas, slayt, tepegöz gibi bir çok yardımcı ders araç ve gereğine ihtiyaç vardır. Nitekim coğrafya derslerinde görsel malzemenin ayrı bir yeri ve önemi vardır.

⁴ Doğanay, H. 1993 - Coğrafyada Metodoloji, Genel Metotlar ve Özel Öğretim Metotları. Milli Eğt. Bak. Yay. Öğretmen Kitapları Dizisi 187, s. 1, Ankara.

Coğrafya derslerinde anlatılan bir çok konu, olay, yada bölgeyi yerinde görme imkanı yoktur. Dolayısıyla bunları öğretmek ve öğrenmek de güç olmaktadır. Bu nedenle coğrafya derslerinde konu yada bölgeyle ilgili bilgileri görsel olarak ders ortamına getirmek oldukça önemlidir. Bu ise ancak ders araç ve gereçleri yardımıyla mümkündür. Bu nedenle coğrafya derslerinde ders araç ve gereçleri mutlak suretle kullanılması gereken yardımcı birer eğitim aracıdır. Bu yapılmadığı takdirde dersin ezbere dayalı ve sıkıcı bir hal alması söz konusudur. Nitekim coğrafyada görsel malzemenin önemi nedeniyle orta öğretim coğrafya ders kitaplarında da kroki, plan, harita, grafik, tablo ve fotoğraflara yer verilmektedir. Öğrenmeye olan etkilerinden ve ders anlatımında sağladığı kolaylıklardan dolayı görsel malzeme coğrafya derslerinde oldukça önemlidir.

Coğrafya dersleriyle ilgili ders araç ve gereçleri derken sadece harita, küre, atlas, tepegöz, ve slayt gibi malzemeler değil, çeşitli kayaç, fosil, mineral, maden ve bitki örnekleri, coğrafya ile ilgili çeşitli aletler (termometre, altimetre, pusula vb.) ve bunların bulunduğu coğrafya odası ifade edilmektedir. Esasen coğrafya odası, coğrafya derslerinin yapıldığı ve yukarıda belirtilen malzemelere ilaveten günümüzde bilgisayarla coğrafya dersine imkan veren bir mekan olmalıdır. Anket yapılan okullardan sadece bir okulda coğrafya derslerinin yapıldığı ayrı bir coğrafya sınıfı bulunurken, bir okulda da bilgisayarla (multimedya sistemleri) coğrafya dersi anlatma imkanının olduğu anlaşılmaktadır.

Ders araç ve gereçleri konusunda karşılaşılan önemli sorunlardan biri de haritalar konusudur. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin önemli bir bölümünün (% 40.3) konuya uygun harita (Türkiye bölgeler, sanayi, nüfus, deprem, basınç, yağış, rüzgar, izoterm, maden vb.) bulamadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin % 89.3'ü ülkelere ait harita bulamadığını belirtmiştir. Ülkeler coğrafyası derslerinde sadece harita konusunda değil, öğretmenlerin % 71.7'sinin ülkelere ait yardımcı ders malzemesi (kitap, fotoğraf, vb.) bulamadığı anlaşılmaktadır.

Harita konusunda önemli olan bir diğer husus da, eskiden olduğu gibi, eğitim-öğretime uygun nitelikte, detaylı, büyük edatta haritaların ve özellikle de Türkiye kabartma haritalarının mevcut olmayışıdır. Geçmişte Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan Türkiye kabarma haritalarının (nadiren de olsa bazı eski okullarımızda hala

rastlanmaktadır) yenilerinin üretilmemesi bu konudaki önemli eksikliklerden biridir. Araç ve gereç sorunu ile ilgili olarak, Ders Aletleri Yapım Merkezi ve FTR.'nin rasyonel hale getirilmesi gerektiği bilinmektedir.⁵

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 47.7 si coğrafya derslerinde ders araç ve gereçlerini kullanma imkanı bulunduğunu anlaşılmaktadır. Ayrıca, % 48.8'i de kısmen bu imkana sahip iken öğretmenlerin % 3.5'inin ise ders araç ve gereci kullanma imkanı yoktur. Buna göre coğrafya öğretmenlerinin yaklaşık yarısı her zaman ders araç-gereci kullanma imkanı vardır. Ancak burada önemli olan bir diğer husus da ders araç ve gereçlerinin coğrafya öğretmenleri tarafından kullanması konusudur. Yardımcı ders malzemesini kullanma imkanı olan coğrafya öğretmenlerinin % 62 si slayt, % 58.6'sı tepegöz, % 8'i küre ve % 8'i de derslerinde atlası hiç kullanmamıştır. Diğer yandan coğrafya öğretmenleri tarafından en fazla kullanılan ders araç-gereci haritadır. Coğrafya öğretmenlerinin % 82'si her zaman, % 16'sı sık sık ve % 3.4'üde nadiren olmak üzere derslerde çeşitli haritalar kullanmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre okulların % 27'sinde ders araç ve gereçlerinin bulunduğu bir odanın mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre anket yapılan okulların büyük bir kısmında ders araç ve gereçlerinin bulunduğu bir mekan mevcut değildir.

Ders Kitaplarıyla İlgili Sorunlar: Eğitim sistemimizde ders kitapları öğretmen ve öğrencilerin kullandığı temel bilgi kaynağı ve en önemli yardımcı ders malzemesi durumundadır. Bu nedenle ders kitapları her şeyden önce doğru bilgiler içermelidir. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın izniyle okullarımızda okutulan bazı coğrafya ders kitaplarında önemli bilimsel hataların olduğu bilinmektedir.⁶ Ayrıca orta dereceli okullarda okutulan coğrafya ders kitaplarının özet bilgiler

⁵ Güngördü, E. 1995 - Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Sorunları. İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları. Türk Eğt. Der. Yay. Öğretim Dizisi No: 13, s. 181, Ankara.

⁶ Atalay, İ. 1995 - Bazı Lise Coğrafya Ders Kitapları Hakkında Düşünceler I. Dokuz Eylül Üniv. Buca Eğt. Fak.

içerdiği ancak ders kitaplarının hacimli olması gerektiği belirtilmektedir.⁷ Ders kitapları konusunda önemli olan bir diğer konu da kitabın yazarıyla ilgilidir. Ancak bu konuda ülkemizde çok yanlış bir uygulama mevcuttur.

Günümüzde, liselerde okutulan ders kitapları, konuyla ilgili veya ilgisiz herhangi birisi tarafından yazılabilmekte, mesleki eğitimi olup olmadığına bakılmaksızın ders kitabı yazmasına kanuni bir engel bulunmamaktadır. Bu nedenle halen liselerde okutulan bazı coğrafya ders kitapları da, coğrafya konusunda herhangi bir mesleki eğitimi olmayan kişiler tarafından yazılmış ve yazılmaktadır. Halbuki günlük hayatımızda kullandığımız herhangi bir aletin, eşyanın arızalanması durumunda, tamiratını yapacak kişilerde yetki belgesi aranmakta ancak, okullarda öğrencilere okutulan ders kitaplarının yazarında ise buna gerek duyulmamaktadır. Bu nedenle ders kitaplarında önemli hata ve yanlışlar bulunmaktadır. Ders kitabı yazarına konuyla ilgili diplomasının sorulması gerektiği ifade edilmiştir.⁸ Ayrıca coğrafya ders kitaplarında kroki, plan, harita, grafik ve tablo gibi çeşitli şekiller ile fotoğraflar mevcuttur. Ancak bu şekil ve fotoğrafların anlaşılır ve konuya uygun olması gerekir. Bunlarla ilgili açıklamaların doğru olması şekil ve fotoğraf kadar önemlidir.

Coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorunları arasında ders kitaplarıyla ilgili sorunlarının olduğunu anlaşılmaktadır. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 33,9'u bu konuda sorun olduğunu belirtmektedir. Bunlar arasında; bazı konuların (okyanuslar, akıntılar) ders kitaplarında bulunmaması ve ayrıca kitaplardaki şekil ve fotoğraflarla ilgili sorunlar yer almaktadır. Ayrıca Rusya Federasyonu orta öğretim için hazırlanmış ülkeler coğrafyası kitaplarından bazılarında yer almamış, diğer bir kitapta ise okuma parçası olarak verilmiştir. Ayrıca ders kitaplarında Türkiye ile ilgili verilerde rakamsal farklılıkların olduğu belirtilmiştir.

⁷ Özey, R. 1996 – Osmanlı Döneminden Bugüne Ortaöğretimde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi. Marmara Üniv. Atatürk Eğt. Fak. II. Ulusal Eğt. Semp. Bildirileri, s.209, İstanbul.

⁸ Elibüyük, M. 1998 - Ülkemiz Ortaokul ve Liselerinde Coğrafya Dersinin İşlenişi. Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa ve Türkiye’de Tarih-Coğrafya Eğitimi. Ankara Üniv. TÖMER Dil Öğretim Mer. Semp.Bil., s.19, Ankara.

Diğer Sorunlar: Yukarıda belirtilen temel sorunlardan başka, mesleki bilgi yetersizliği, ders yükü gibi çeşitli sorun da mevcuttur.

Araştırmanın yapıldığı dönemde orta öğretimde görevli bir öğretmenin maaş karşılığı vermek zorunda olduğu zorunlu ders miktarı haftada 15 saattir. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 13'ü haftada 15 saat ve daha az ders yüküne sahiptir. Ancak okullarda idareci olan coğrafya öğretmenlerinin ders yükünün az olması bu oran üzerinde etkili olmuştur. Coğrafya öğretmenlerinin % 87'si haftada 15 saatten daha fazla ders yüküne sahiptir. Anket uygulana coğrafya öğretmenlerinin haftalık ders yükü ortalaması 22.7 saattir. Ayrıca coğrafya öğretmenlerinin % 33'ü haftada 25 saat ve üzerinde derse girmektedir. Bu durumda araştırmanın yapıldığı dönemde, ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük bir kısmı haftalık zorunlu ders yükünden daha fazla ders vermektedir.

Ders konusunda bir diğer husus da, branş dışında okutulan dersler konusudur. Coğrafya öğretmenlerinin % 29.1 coğrafya dersi yanında branş dışında dersler de okutmaktadır. Bunlar çevre ve insan, turizm, vatandaşlık, trafik ve inkılap tarihi dersleridir.

Coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorunları arasında belirtilebilecek diğer bir konu da, öğretmenlerin bilgi aktarımında karşılaştıkları sorunlardır. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 78.4'ü bilgilerini öğrenciye aktarmakta herhangi bir güçlük çekmediğini ancak % 17.6'sı da zaman zaman bu konuda sorun yaşadığını belirtmektedir. Ayrıca öğretmenlerin % 3.9'u bilgilerini öğrenciye aktarmakta sorun yaşamaktadır. Diğer taraftan coğrafya öğretmenlerin % 57.2'si ders anlatırken, bazı konularda zaman zaman kendisini yetersiz bulmaktadır. Bunlar; ülkeler coğrafyası (% 28.8), matematik coğrafya (% 17.7), istatistiksel bilgi (% 15.5), fiziki coğrafya konuları (%13.3) özellikle iklim, toprak ve akıntılar ile harita bilgisi (% 11.1) gibi konulardır.

Özellikle son on yılda ülkeler ve beşeri coğrafya konuları başta olmak üzere bir çok coğrafi konuda önemli değişimler olmuştur. Dünyada bir çok ülkenin sınırları değişmiş, Orta Asya başta olmak üzere, Balkanlar, Doğu Avrupa ve Kafkaslar'da bir çok yeni ülke teşkil etmiş, dünyada uluslararası siyasi ve ekonomik teşkilatlar kurulmuş ve bir kısmı da sona ermiştir. Coğrafya ile ilgili ortaya çıkan yeni gelişme ve

bilgilerin mesleki eğitim yoluyla (seminerleri vb.) coğrafya öğretmenlere verilmesi, sorunların giderilmesinde etkili olacağı gibi, bir çok bakımdan da fayda sağlayacaktır. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük bir bölümü (% 92.8), mesleki sorunların giderilmesinde, üniversitelerde mesleki eğitiminin düzenlenmesini istemektedir. Böyle bir çalışma, özellikle coğrafya eğitimi veren bölüm ve anabilim dallarının bulunduğu üniversitelerdeki şehirlerde görevli coğrafya öğretmenlerine kolaylıkla verilebilir.

SONUÇ

Coğrafya öğretmenlerinin sorunlarının incelendiği bu çalışmada, orta öğretimde görevli coğrafya öğretmenlerinin, değişik sebeplere bağlı çeşitli mesleki sorunları tespit edilmiştir.

Coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorunlarını, eğitim sorunlarından ayrı düşünmek mümkün değildir. Dolayısıyla belirtilen sorunlar aynı zamanda orta öğretim coğrafya öğretiminin de sorunlarıdır.

Coğrafya öğretmenlerinin sorunları mesleki eğitim aldıkları kurumdan, görev yaptıkları okullara kadar geniş bir süreci ilgilendirmektedir. Çalışmada elde edilen verilerden anlaşıldığına göre coğrafya öğretmenleri için en önemli mesleki sorun, coğrafya öğretim programları konusundadır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı bu konuyla ilgili çeşitli sorunlar olduğunu belirtmektedir.

Öğretmen yetiştiren kurumlarda edinilen bilgiyle öğretmenlik esnasında uygulanan programlar arasındaki uyumsuzluk da bir diğer mesleki sorunu oluşturmaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin bazı konularda bilgi yetersizliği ile karşı karşıya oldukları anlaşılmaktadır.

Orta öğretimde görevli coğrafya öğretmenlerinin derslerde en fazla kullandıkları ders araç-gereci haritadır. Harita kullanımının bir zorunluluk olduğu coğrafya derslerinde, ankete katılan coğrafya öğretmenlerin % 40.3'ünün konuya uygun harita bulamadığı anlaşılmıştır. Ayrıca coğrafi bilgileri doğru haritalar bulmakta da önemli bir sorun haline gelmiştir.

Coğrafya öğretmenlerin yaklaşık yarısının (% 48.8) ders araç ve gereci kullanma imkanı "kısmen" mevcut olup, % 3.5'inin de bu imkanı olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum hemen her bakımdan ülkemizin en

büyük şehri olan İstanbul için oldukça önemlidir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı dönemde İstanbul'da görevli coğrafya öğretmenlerinin % 87'sininek ders vermekte olduğu, yani ders yükünün fazla olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ardel, A. 1951 – Coğrafya İlimi ve Öğretimi. Tedrisat Mecm. Yeni Seri, sayı: 2, s. 22-28, 1951, İstanbul.
- 1966 – Coğrafya Nedir ve Nasıl Öğretilmelidir?. Türk Kültürü, sayı: 40, s. 373-377, 1966, Ankara.
- Atalay, İ. 1995 - Bazı Lise Coğrafya Ders Kitapları Hakkında Düşünceler I. Dokuz Eylül Üniv. Buca Eğt. Fak.
- Doğanay, H. 1983 – Okullarımızda Coğrafya Öğretiminin Temel Meseleleri. Milli Eğitim ve Kültür Derg., sayı: 19, s.23-33, 1983, Ankara.
- 1984 – Liselerde Ödev ve Coğrafya Ödevleri. Milli Eğitim ve Kültür Derg., sayı: 28, s. 3-10, 1984, Ankara.
- 1986 - Milli Coğrafya Ders Kitabı 1 Hakkında Rapor. Türk Kült. Derg. Sayı: 273, s. 53-57, Ankara.
- 1989 – Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları. AKDITYK Coğrafya Arş. Derg. Sayı: 1, s.7-24, 1989, Ankara.
- 1993 – Coğrafyada Metodoloji, Genel Metodlar ve Özel Öğretim Metodları. Milli Eğt. Bak. Yay. Öğretmen Kitapları Dizisi 187, 1993, Ankra.
- Dönmez, Y. 1964 – Coğrafya Öğretimi. Türk Kültürü, sayı: 18, s. 94-95, 1964, Ankara.
- Elibüyük, M. 1986 - Milli Coğrafya Ders Kitapları Hakkında Düşünceler. Türk Kült. Derg. Sayı: 275, s. 168-180, Ankara.
- 1998 - Ülkemiz Ortaokul ve Liselerinde Coğrafya Dersinin İşlenişi. Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa ve Türkiye'de

- Tarih-Coğrafya Eğitimi. A.Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi
Sempozyum Bildirileri 20-21 Mart 1997. Ankara.
- Güngördü, E. 1992 – Coğrafyada Öğretim Metodu ve İlkeler. Etüd eğt.
Bas-Yay. Org. San. Tic. Ltd. Şti. Ankara.
- 1995 - Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Sorunları. İlköğretim
Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları. Türk Eğt. Der.
Yay. Öğretim Dizisi No: 13, s. 179-184, Ankara.
- Nişancı, A. 1980 – Okullarda Coğrafya Öğretimi Hakkında Bazı
Düşünceler. Atatürk Üniv. Ede. Fak. Araştırma Derg., sayı: 12, s.
343-350, 1980, Ankara.
- Özey, R. 1996 – Osmanlı Döneminden Bugüne Ortaöğretimde Coğrafya
Eğitimi ve Öğretimi. Marmara Üniv. Atatürk Eğt. Fak. II. Ulusal
Eğt. Semp. Bildirileri, s.200- 213, İstanbul.
- Şahin, K. 1996 - Eğitim Fakültelerinde Coğrafya Öğretimi ve Sorunları.
Marmara Üniv. Atatürk Eğt. Fak. II. Ulusal Eğt. Semp. Bildirileri,
s.180- 193, İstanbul.
- Yılmaz, C. – Zeybek, H. İ. 1997 – Ders Geçme Kredi Sistemine Göre
Liselerimizde Coğrafya Öğretiminin Yeri ve Bazı Sorunları.
Ondokuz Mayıs Üniv. Eğt. Fak. Derg. Sayı: 10, s. 302-309, 1997,
Samsun.